בן ארבעים יום ותרי לה בגווייהו מאורתא ועד לצפרא איפרד חזותיה פסולה לא איפרד חזותיה כשרה ורב אדא קמיה דרבא משמיה דרב עוירא אמר מייתי חמירא ארכסא דשערי ואפיא לה בגווה אישתנאי למעליותא כשרה לגריעותא פסולה וסימניך שינוי שקר שינוי אמת מאי אין לה בדיקה נמי דקאמר אטעימה מר ממשכי אייתי תכלתא בשני רב אחאי בדקוה בדרב יצחק בריה דרב יהודה ואיפרד חזותיה בדרב אדא ואישתנאי למעליותא סבר למיפסלה אמר להו רב אחאי אלא הא לא תכילתא היא ולא קלא אילן היא אלא שמע מינה שמועתא אהדדי איתמר היכא דבדקנא בדרב יצחק בריה דרב יהודה לא איפרד חזותיה כשרה איפרד חזותיה בדקינן לה בדרב אדא בחמירא ארכסא אישתני למעליותא כשרה לגריעותא פסולה שלחו מתם שמועתא אהדדי איתמר רבי מני דייק וזבין כחומרי מתניתא א"ל ההוא סבא הכי עבוד קמאי דקמך ואצלח עיסקייהו ת"ר הלוקח טלית מצוייצת מן השוק מישראל הרי היא בחזקתה מן העובד כוכבים מן התגר כשרה מן ההדיוט פסולה ואע"פ שאמרו אין אדם רשאי למכור טלית מצוייצת לעובד כוכבים עד שיתיר ציציותיה מאי טעמא הכא תרגימו משום זונה רב יהודה אמר שמא יתלוה עמו בדרך ויהרגנו רב יהודה רמי תכילתא לפרזומא דאינשי ביתיה ומברך כל צפרא להתעטף בציצית מדרמי קסבר מצות עשה שלא הזמן גרמא הוא אמאי מברך כל צפרא וצפרא כרבי דתניא תפילין כל זמן שמניחן מברך עליהן דברי רבי אי הכי כל שעתא נמי רב יהודה איניש צניעא הוה ולא שרי ליה לגלימיה כוליה יומא ומאי שנא מצפרא כי משני מכסות לילה לכסות יום ת"ר הכל חייבין בציצית כהנים לוים וישראלים גרים נשים ועבדים ר"ש פוטר בנשים מפני שמצות עשה שהזמן גרמא הוא וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות אמר מר הכל חייבין בציצית כהנים לוים וישראלים פשיטא דאי כהנים לוים וישראלים פטירי מאן ליחייב כהנים איצטריכא ליה ס"ד אמינא הואיל וכתיב [1] לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדיו גדילים תעשה לך מאן דלא אישתרי כלאים לגביה בלבישה הוא דמיחייב בציצית הני כהנים הואיל ואישתרי כלאים לגבייהו לא ליחייבו קמ"ל נהי דאישתרי בעידן עבודה בלא עידן עבודה לא אישתרי ר"ש פוטר בנשים מאי טעמא דר"ש דתניא [2] וראיתם אותו פרט לכסות לילה אתה אומר פרט לכסות לילה או אינו אלא פרט לכסות סומא כשהוא אומר [3] אשר תכסה בה הרי כסות סומא אמור הא מה אני מקיים וראיתם אותו פרט לכסות לילה ומה ראית לרבות כסות סומא ולהוציא כסות לילה מרבה אני כסות סומא שישנה בראיה אצל אחרים ומוציא אני כסות לילה שאינה בראיה אצל אחרים ורבנן האי

רש"י

בן ארבעים יום. מתינוק בן ארבעים [ה]. ל"א שעברו מ' יום משילתו מגוף האדם (נתקלקל): **ונפרד חזותא.** נתקלקל המראה פסולה דקלא אילן הוא: **חמירא ארכסא.** שאור קשה: **וסימניך.** איזה שינוי כשר ואיזה שינוי פסול שינוי שקר המשנה דברו לרעה הכל יודעין שרע הוא [ו] [שינוי אמת המשנה דברו להוסיף עליו ולקיימו הכל יודעין שטוב הוא]: **מאי אין לה בדיקה דקאמר נמי אטעימה.** אין אדם יכול לבדוק הצמר אם לשם תכלת נצבע אם לטעימה לשם ניסיון ואמרו לעיל [מב:] דטעימה פסולה. ל"א אטעימה וה"ק אין בודקין יורה של תכלת בטעימה שלא יפסל כל היורה אלא שקיל בביעתא כדמפרש לעיל [שם]: **מר.** שם חכם: **ממשכי.** שם מקום: **לאו תכלת הוא.** דהא איפרד חזותא כדרב יצחק ולאו קלא אילן דהא אישתני למעליותא כדר"א [ז]: **שמועתא.** דרב יצחק ודרב [ח] אדא אהדדי איתמר כלומר בשתיהן יחד בדקינן ולא פליגי אלא היכא דבדקנא כו' [ט] והא דרב אדא מוספת על דרב יצחק ומפרש אותה: **דייק וזבין.** מן המומחה: **כחומרי מתנייתא.** דלעיל דקתני טעימה פסולה הלכך בעי מומחה: **מן העובד כוכבים.** אם תגר הוא כשרה דלא מרע נפשיה וזבין לה מישראל וכשרה: **פסולה.** דשמא הוא צבעה ושלא לשמה נעשית: **ואע"פ שאמרו כו'.** אפ"ה אמרינן (גבי) תגר ישראל מכרה לו: **מאי טעמא.** אין מוכרין [י] מצויצת לעובד כוכבים: **משום זונה.** דלמא הויא ליה זונה ישראלית וסבורה [יא] ישראל הוא ותבעל ליה [יב] ועברין משום לא תתחתן בם (דברים ז). ל"א משום זונה עובדת כוכבים דלמא יהיב לה ההוא עובד כוכבים [יג] באתננה ואמרה כי ישראל [יד] נתנה לי ואתי למחשדיה: **שמא יתלוה.** ישראל עם העובד כוכבים זה וסבור ישראל הוא דהא יש לו ציצית ויהרגנו: **רב יהודה רמי ליה תכילתא לפורזומא דאינשי ביתיה.** היה מטיל ציצית לבגד שמתכסה בו אשתו: **ומברך כל צפרא.** ועוד עושה דבר זה כשמתעטף בטליתו בכל בוקר ובוקר היה מברך: **מדרמי.** תכילתא לכסות אשתו קסבר נשים חייבות בה אלמא קסבר מצות עשה שלא הזמן גרמא היא דזמנה בין ביום ובין בלילה דאי זמן גרמא נשים פטורות: **אם כן דלילה** [טו] **זמנה אמאי מברך.** (א) אלא פעם ראשון כשנתעטף [טז] כשהיתה חדשה ה"ל לברך הא מכאן ואילך [יז] יומא אריכא דמי דהא אין לילה מפסיקו: **ולא הוה שרי לה** [יח] **כל יומא.** אלא בלילה והלכך לא מברך אלא בצפרא ולעולם כרבי: **ומאי שנא מצפרא.** [יט] לבריך כשהוא עומד ומתעטף בה באשמורת קודם היום [כ] לגירסיה: **ומשני כי משני מכסות לילה לכסות יום.** [כא] שני טליתות מצויצות היו לו אחת ליום ואחת ללילה (ב): **שהזמן גרמא היא.** דלילה לר"ש לאו זמן ציצית והוי יום זמנה: **כהנים אישתראי כלאים לגבייהו.** אבנט דכתיב ביה (שמות לט) שש ותכלת: **כסות סומא** (ג). דחייב: **ורבנן.** דאית להו לילה זמן ציצית והויא מצות [עשה] שלא הזמן גרמא ונשים חייבות: **האי**

תוספות

תורה בעי עיבוד [כב] ושמא הכא בשאר ספרים איירי ונראה לפרש תפילין יש להם בדיקה בחסירות ויתירות ואפ"ה אין ניקחין [כג] שבגנאי לסותרן אבל לעיבוד לשמה לא חיישינן שהכל בקיאין בו והא דתניא בהמוצא תפילין (עירובין דף צז.) הלוקח תפילין מן השוק בודקה אחת אחת בדיעבד איירי (ולפי' הקונטרס נראה לי לפרש דבדיעבד לא חיישינן) והכי תניא בתוספתא דמסכת ע"ז אין לוקחין תפילין אלא מן המומחה ואם לקח ממי שאינו מומחה ומצא בידו שנים או שלשה צמדים בודק ממנו תפילין אחד של יד או של ראש בצמיד הראשון וכן שני וכן שלישי והא דתנן (שם דף צה.) המוצא תפילין מכניסן זוג זוג אע"פ שלא בדקן התם משום כבוד דתפילין לא חיישינן א"נ מוצא שאני דרוב מצויין אצל תפילין מומחין הן ובמכילתא איתא נאמר כאן ימימה ונאמר להלן (ויקרא כה) ימים תהיה גאולתו מה להלן י"ב חדש אף כאן מגיד שצריך לבדוק תפילין אחת לי"ב חדש דברי ב"ה ב"ש אומרים אין צריך בדיקה שמאי אומר אלו תפילין של אבי אימא ופרק המוצא תפילין ירושלמי נמי תניא תפילין צריך [בדיקה] אחת לי"ב חדש דברי רבי רשב"ג אומר אין צריך וכל הני דמצרכי בדיקה סבירא להו בחזקת תפילין הכתוב מדבר ולא קי"ל הכי מיהו בשימושא רבה איכא שמצריך לבדקן פעמיים בשבוע והני בדיקות לא הוו משום חסירות ויתירות אלא שמא בלו ונתקלקלו ובמזוזה אשכחן בדיקה דאמרינן במס' יומא (דף יא.) שנבדקת פעמיים בשבוע ויש לחלק:

בן ארבעים. פירשתי פרק האשה בנדה (דף סג.): **מאי אין לה בדיקה נמי דקאמר אטעימה.** ובדיקה דרב יצחק ורב [כד] אדא אהני בלוקח מן המומחה שיודע דטעימה [כה] פסולה אבל לא ידע מקלא אילן דאיהו גופיה לא ידע: **ור"ש פוטר בנשים.** אף על גב דאמרינן ברכות (דף כ:) גבי קידוש דנשים חייבות דכל שישנו בשמירה ישנו בזכירה וזכור ושמור בדבור אחד נאמרו ואמרינן נמי במכילתין ובירושלמי דגדילים ולא תלבש בדיבור אחד נאמרו לאו מילתא היא דהתם לא איתמר בדבור אחד אלא לאשמועינן הא אבל הכא איתמר כי היכי דלא ניסתרו אהדדי והכי נמי אין להקשות דנידרוש כי היכי דמרבינן (פסחים מג.) גבי אכילת מצה דהתם שאני דכתיבי בחד קרא: ורבי

עין משפט נר מצוה

סה א ב מיי' פ"ב מהל' ציצית הל' ה:
סו ג מיי' פ"ב מהל' ציצית הל' ז טוש"ע א"ח סימן כ סעיף א:
סז ד ה מיי' שם פ"ג הלכה ט [שו"ע או"ח סימן כ סעיף ב]:
סח ו מיי' פ"ג מהלכות ציצית הלכה ח וע"ש סמג עשין כו טוש"ע א"ח סימן ח סעיף טו:
סט ז מיי' פ"ד מהלכות תפילין הל' ז סמג עשין כב טוש"ע א"ח סי' כה סעיף יב:
ע ח מיי' פ"ג מהל' ציצית הלכה ח ועי' בהשגות ובכ"מ סמג עשין כו טוש"ע א"ח סי' יז סעיף ב:
עא ט מיי' פ"ח מהל' כלי המקדש הלכה יא ופ"י מהלכות כלאים הל' לב:
עב י מיי' פרק ג' מהל' ציצית הל' ז טוש"ע א"ח סי' יז סעיף א:
עג כ מיי' שם טוש"ע שם [וסי' יח סעיף א]:

תורה אור השלם

1. לֹא תִלְבַּשׁ שַׁעַטְנֵז צֶמֶר וּפִשְׁתִּים יַחְדָּו: דברים כב יא
2. וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִת וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת כָּל מִצְוֹת יְיָ וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא תָתֻרוּ אַחֲרֵי לְבַבְכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם: במדבר טו לט
3. גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָּךְ עַל אַרְבַּע כַּנְפוֹת כְּסוּתְךָ אֲשֶׁר תְּכַסֶּה בָּהּ: דברים כב יב

רבינו גרשום

איפרד חזותא. אם נפסל מראהו: ארכסא קשה שהחמיץ ביותר: שינוי שקר. היינו לגריעותא ופסול: ושינוי אמת. היינו למעליותא וכשרה: אטעימה קאמר. כלומר כיון דצבעי נמי לשום טעימה משום הכי אין לה בדיקה דאין אדם יכול להבחין אם נצבעה לשום טעימה או לשם תכלת לציצית: ממשכי. שם מקום: הא לא תכלתא היא. דאיפרד חזותא ולא קלא אילן דאישתני למעליותא: דאיק וזבין כחומר' מתניתא. דלא זבין תכלת אלא מן המומחה שצבעו לשם תכלת ובדיק לה בתרייהו: מן העובד כוכבים מן התגר. אם לקחה מעובד כוכבים תגר כשרה דישראל יהביה ניהליה לזבוני: מן העובד כוכבים הדיוט פסול. דליכא למימר דישראל היא דלהדיוט לא יהיב איניש מידי לזבוני אלא עשאה להטעות עצמו: הכא תרגימו משום זונה. שמא עובד כוכבים היה נותן לה אותו טלית באתננה ותוציא לעז על שום בר ישראל ותאמר פלוני נתן לה טליתו מצוייצת בשכר ומשום הכי אין רשאין למכור: שמא. יתעטף בו העובד כוכבים ויראהו ישראל ויחשוב שיהודי הוא ויבא להתלוות עמו בדרך ויהרגנו העובד כוכבים. ואעפ"כ מן העובד כוכבים מן התגר כשרה: לפרזומא דאינשי ביתיה. לבגד שאשתו מתכסה בו והוא נמי היה מתעטף בה: מדרמי. לבגד אשתו קסבר ציצית לאו זמן גרמא דסבר דלילה נמי זמן ציצית ונשים חייבות וטליתה חייבת: ומאחר דלאו זמן גרמא אמאי מברך מצפרא (ותו לא): רב יהודה איניש צניעא הוה. מאחר שהיה מתעטף טליתו לא היה מסירה ממנו כל היום ולא הוצרך לברך אלא פעם אחת: ומאי שנא דבצפרא מברך ליבריך עלה בלילה קודם היום משעה שהיה עומד לשנות ולא יהא צריך לברך בשחרית: כי משני מכסות לילה לכסות יום. היה כלומר טלית אחרת פחותה ממנה היה לו שהיה שונה בה קודם היום ובשחרית כשהיה יוצא בין אנשים היה לובש הפורזמא ואז היה מברך עליה: ורבנן דפליגי עליה דר' דאמרי אינו

מסורת הש"ס

א) [סוכה יא.], ב) [שם מו.], ג) ערכין ג: [חולין ב:], ד) [ע' תוס' ברכות יד: ד"ה ויאמר], ה) [קדושין כט. וש"נ], ו) [ע' תוס' לעיל מא. בתוך ד"ה תכלת], ז) שבת כז: זבחים יח:, ח) ל"ק מ"ז, ט) וכן הוא ברש"י ברי"ף. ל"ק, י) כל צפרא פעם. ל"ק, כ) כיומא. ל"ק, ל) [היו לו יעב"ץ], מ) בעי עבוד לשמה ושמא מפרש דהכא בשאר ספרים איירי ודוחק הוא ונראה. ל"ק, נ) [ושם וע"ש דליתא הכי לפנינו], ס) תפילין ממי שאינו מומחה כו' התם בדיעבד איירי ולפי' הקונטרס נמי יש לפרש דבדיעבד כו' כצ"ל. ל"ק, ע) רש"ק מ"ז, פ) פעם אחת. ל"ק, צ) ע' הגירסא ברב אלפס וברא"ש הלכות קטנות, ק) [בס"א: בחוקת], ר) נמי בדיקה. ל"ק, ש) וידע מקלא אילן אבל איהו גופיה וגי' רש"א אבל מקלא אילן לא דאיהו כו' ומוחק תיבות לא ידע קמייתא ובה"ז גורס כגירסא שלפנינו. ל"ק, ת) נאסרי. ל"ק, א) [וע' תוס' פסחים מג: סד"ה אלא ובמה שציינתי שם על צידו],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה א"כ דלילה וכו' אמאי מברך הא א"צ לברך אלא פעם: (ב) ד"ה ומשני כי וכו' ואחת ללילה דלילה לר"ש כצ"ל והד"א: (ג) ד"ה כסות סומא אמור דחייב:

גליון הש"ס

גמ' לפרזומא דאינשי ביתיה. עיין תוס' יו"ט ריש סוטה ד"ה רי"א: תד"ה ור"ש וכו' דהתם שאני דכתיבי בחד קרא. עי' יבמות דף ד ע"א תד"ה דכתיב:

מוסף רש"י

רמא תכלתא. הטיל ציצית לפרזומא דאינשי ביתיה. לטלית אשתו דקסבר לילה זמן ציצית הוא, וראיתם אותו (במדבר טו) פרט לכסות סומא, אבל כסות לילה חייב והויא מצות עשה שלא הזמן גרמא ונשים חייבות (סוכה יא.). תפילין כל זמן שמניחן מברך עליהן. ואפילו חולצן ומניחן מאה פעמים ביום (סוכה מו.). הכל חייבין בציצית. לאתויי קטן היודע להתעטף (חולין ב:). שהזמן גרמא. שהזמן גורם לה שתבוא (קידושין כט.). הואיל ואישתרי כלאים לגבייהו. בעידן עבודה, דאבנט של כלאים היה דכתיב (שמות כט) ואת האבנט שש משזר ומדשש כיתנא תכלת עמרא (ערכין ג:). פרט לכסות לילה. טלית העשויה לכסות לילה פטורה מן הציצית (זבחים יח:). אשר תכסה בה. ריבויא דקרא הוא שישנה בראיה אצל אחרים. וקרינן ביה וראיתם לאחרים ביום, ולא אתי אשר תכסה ומפיק וראיתם שאינה בראייה. ואי מרבינן לה מאשר תכסה קא עקרת ליה וראיתם (שבת כז:).

שיטה מקובצת

א] צפרא אי איפרד: ב] ורב אויא: ג] בדרב אויא ואשתני: ד] בדרב אויא: ה] ארבעים יום ל"א שעברו עליהם מ': ו] הוא שינוי אמת המשנה דבריו להוסיף עליו ולקיימו הכל יודעין שטוב הוא: ז] כדרב אויא: אלא ש"מ מדבהאי נסיון הוא תכלת ובהאי קלא אילן: שמועתא: ח] ודרב אויא: ט] כו' דהא דרב אויא: י] מוכרין טלית: יא] וסבורה דישראל: יב] ליה ועברה: יג] עובד כוכבים לזונה עובדת כוכבים הטלית: יד] ישראל פלוני: טו] דלילה נמי: טז] כשנתעטף בה: יז] ואילך כחד: יח] כוליה: יט] מצפרא ליברך: כ] היום הס"ד ואח"כ מה"ד כי משני מכסות: כא] יום דשני: כב] עיבוד לשמה ואפ"ה נקחים: כג] ניקחין. לפי שיש טורח לנתק [הפרשיות] ולחזור ולתפור ואתי למסמך ולא בדיק ושמא אינם מדוקדקות בחסירות ויתירות אבל ספרים ומזוזות אין בהן טורח לבודקן ולא סמיך עלייהו ובודקן. מהר"פ: כד] ורב אויא: כה] פסולה ס"א ובדיקה משום חששא דקלא אילן: